

mecka, otrocká povinnosť voči vlasti a po tretie, z historických súvislostí. To, že z Nemecka sa stala fašistická krajina, má na svedomí existencia objektívnych podmienok pre zrod fašizmu. V tejto súvislosti autor uvádza dva body: víťazné mocnosti z roku 1918 (USA, Anglicko, Francúzsko) držali chod dejín. Bola to ich zodpovednosť za budúci poriadok vo svete. Víťazné mocnosti dovolili, aby sa Nemecko dostalo do stavu „nacionálneho socializmu“. 1. Ich vinou (nezodpovednosťou) Mussoliniho ideológia sa rozrástla, čo viedlo neskôr k jeho spojeniu s Hitlerom. 2. Vinou západných mocností, ktoré sa nečinne pozerali a podpísovali mierové zmluvy, militaristicky vzrastalo Nemecko. Je to teda prejav nedostatku európskej a svetovej solidarity. Metafyzická vina celého sveta. Sme vinní, hovorí Jaspers, pokiaľ ide o to, kto vyvolal vojnu, kto jej dal neskôr existujúcu podobu, kto vykonával oňavnosť. Nie sme vinní, keď sa z nás ako národa, ako celku, ako trvalého typu robí zlý národ vôbec.

Vina Nemecka je nezmazateľná, v dejí-

nách naďalej ostáva výkričníkom, výstražnou. Avšak existuje očista od takej viny, akú každý v sebe nachádza. Je to cesta vnútornej nápravy, obrody a premeny, hovorí tento humanista. Vinu musí prežívať každý Nемеc individuálne, musí sa v tom zmysle vyrovnáť sám so sebou, musí ju prežívať, aby sa jej znova nedopustil, aby si ju ustavične vyjasňoval, ale musí za ňu trpieť, aby ju nezopakoval. „Nechceme ľutovať seba ako obeť neblahého osudu, nechceme očakávať pochvalu za utrpenie, ale chceme sami seba spytovať, neúprosne si sami pre seba ujasňovať, kde sme cítili falošne, mysleli falošne, konali falošne — chceme hľadať vinu tak ďaleko, ako je len možné...“. Toto ujasňovanie viny znamená na druhej strane ujasňovanie svojho nového života, jeho možnosti. Ale aj povinnosti voči nemu. Také je bolestivé a revoltujúce priznanie humanistu, ochrancu ľudských hodnôt, ľudských práv, spoločenského pokroku i keď v rozčarovanom zajatí idealizmu.

V. Kusin

AKADEMIK TODOR PAVLOV 80-ROČNÝ

Todor Dimitrov Pavlov sa narodil 14. februára 1890 v meste Štip v Macedónii. Jeho otec bol učiteľom. Roku 1900 bola celá rodina, tak ako mnohé iné, nútená presťahovať sa do Sofie. V Sofii skončil Pavlov gymnaziálne štúdiá a v roku 1914 tu absolvoval aj vysokú školu. Študoval filozofiu a pedagogiku. Po skončení vysokej školy pracoval Todor Pavlov ako stredoškolský učiteľ v rôznych mestách Bulharska.

Do Bulharskej komunistickej strany vstúpil T. Pavlov roku 1919 a približne v tom istom čase začína sa aj jeho publicistická činnosť: uverejňuje svoje prvotiny: *Peda-*

gogický anarchizmus, (Pedagogičeski anarchizm), *Pojem pracovnej výchovy* (Poňatiye za trudovoto vazpitanije) a iné. Na základe rozhodnutia ústredného výboru BKS sa r. 1922 opäť sťahuje do Sofie a stáva sa redaktorom časopisu *Mládež*, ktorý bol tlačovým orgánom Bulharského komunistického zväzu mládeže.

Keď bol v Bulharsku 9. júna 1923 fašistický puč, Pavlova zatkli, no roku 1924 sa dostal opäť na slobodu a bol zvolený za člena ústredného výboru BKS. V tom období pracuje Pavlov ako redaktor viacerých pokrokových časopisov (*Znamena truda*, *Otziv*, *Trud* a *Bednaška duma*):

Roku 1925, keď v Bulharsku začala nová vlna fašistického teroru, bol T. Pavlov odsúdený na 12 rokov žalára. Oslobodený bol v nasledujúcom roku na základe všeobecnej amnestie novej vlády. V tomto období redigoval časopis Kulturno obštestve pregled a Noviny. Zakrátko bol znova zatknutý a odsúdený opäť na 12 rokov väzenia. Prepustený na slobodu bol až na základe novej amnestie roku 1929. Počas svojho uväznenia napísal Pavlov svoje prvé práce čisto filozofického charakteru: *Štúdie z materializmu, Spinoza a dialektický materializmus* (1927); *Dialektický materializmus a teória obrazov* (1928); *Idealizmus a materializmus* (1929). Od roku 1929 do roku 1932 T. Pavlov redigoval viaceré komunistické časopisy Rabotničesko delo a Rabotničeski literaturen front.

V roku 1932 odchádza Pavlov do Moskvy. Tu sa začína nová etapa jeho života. Stáva sa profesorom v Inštitúte červenej profesúry a dekanom Moskovského inštitútu pre filozofiu, literatúru a históriu. V Moskve vydal svoju základnú prácu *Teória odrazu* a získal titul doktora vied Sovietskej akadémie vied.

Do Bulharska sa vrátil T. Pavlov roku 1936 a v nasledujúcich rokoch sa venoval popularizovaniu marxistickej filozofie. Medzi významnejšie diela z tohto obdobia patria *Základné otázky teórií a poznania* (1938), *Všeobecná teória umenia* (1938), *Literárne a filozofické témy* (1938), *Proti zmätku pojmov* (1939), *Národ a kultúra* (1939), *Filozofia a prírodné vedy* (1940), *Materializmus a iné filozofické učenia* (1940), *Sociológia a biológia* (1940), *Kritika a „kritika“*.

Od júna 1941 bol Todor Pavlov po opätovnom zatknutí až do konca roku 1943 internovaný v rôznych koncentračných táboroch Bulharska a začiatkom roku 1944 ho odsúdili do vyhnanstva vo východných Rodopách.

Po páde fašistickej moci 9. sept. 1944 sa T. Pavlov stáva jedným z troch regen-

tov Bulharska. Zároveň získava hodnosť doktora vied a miesto profesora na Sofijskej univerzite. Nepreržite od r. 1945 až dodnes je T. Pavlov šéfredaktorom časopisu *Filosofska mysel*. Od roku 1947 do roku 1962 je stálym predsedom Bulharskej akadémie vied.

Todor Pavlov je členom rôznych akadémii vied: člen korešpondent Akadémie vied ZSSR, čestný člen Chorvátskej akadémie vied, člen korešpondent Slovinskej akadémie vied, čestný člen Rumunskej akadémie vied, člen korešpondent Nemeckej akadémie vied a čestný doktor Karlovej univerzity.

Napriek aktívnej spoločensko-politickej činnosti pokračuje akademik Todor Pavlov vo svojej filozofickej práci. Od roku (1960), *Mozgová kôra a vedomie* (1960), fie a prírodných vied a práce s gnozeologickou problematikou. V tomto období vznikli štúdie: *Retikulárna formácia* (1960), *Mozgová kôra a vedomie* (1960), *Teória odrazu a naša súčasnosť* (1961), *Informácia, odraz a tvorba* (1965), *K dialektickému jedinstvu darvinizmu i genetiky* (v ruštine, 1968). Najvýznamnejšími teoretickými poznatkami prispel Todor Pavlov k vybudovaniu marxisticko-leninskej teórie odrazu. Druhá oblasť, v ktorej sa Pavlov prejavuje ako významná postava v marxistickej filozofii, je všeobecná teória umenia. A napokon treťou sférou problémov, v ktorej Pavlov s úspechom pracuje, sú filozofické otázky prírodných vied a vzťah medzi filozofiou a exaktnými vedami.

Zásluhou svojej mnohostrannej tvorivej činnosti a povahy, hĺbke svojich záujmov sa akademik Todor Pavlov stal významnou postavou nielen bulharskej, ale i svetovej marxistickej vedy. Vzhľadom na jeho zásluhy o rozvoj marxisticko-leninskej filozofie môžeme ho oprávnenne považovať za jedného z najvýznamnejších žijúcich predstaviteľov súčasnej marxisticko-leninskej filozofie.

Minčo Minčev